

Social interaktion

En analys av interaktion mellan människor i offentliga miljöer enligt Gehl,
Oldenburg, Harvey och Low

Budoor Alsaberi

Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Landskapsarkitekturprogrammet – Uppsala
Uppsala 2025

Social interaktion: En analys av interaktion mellan människor i offentliga miljöer enligt Gehl, Oldenburg, Harvey och Low

Social interaction: An analysis of the interaction between people in public spaces according to Gehl, Oldenburg, Harvey and Low.

Budoor Alsaberi

Handledare:	Josephine Norrbo, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för stad och land
Examinator:	Daniel Valentini, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för stad och land
Bitr. examinator	Vera Vicenzotti, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för Stad och land

Omfattning:	15 hp
Nivå och fördjupning:	Grundnivå, G2E
Kurstitel:	Självständigt arbete i landskapsarkitektur
Kurskod:	EX0861
Program/utbildning:	Landskapsarkitekturprogrammet – Uppsala
Kursansvarig inst.:	Institutionen för stad och land
Utgivningsort:	Uppsala
Utgivningsår:	2025
Upphovsrätt:	Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Elektroniskt publicering	https://stud.epsilon.slu.se
Nyckelord:	Integration, segregation, migration, multikulturalism, offentliga platser, torg, park

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land

Avdelningen för landskapsarkitektur

Förord

Denna uppsats är ett kandidatarbete på landskapsarkitektprogrammet vid institutionen för stad och land, Sveriges lantbruks universitet, Ultuna. Arbetet omfattar 15 högskolepoäng och arbetet är utfört under 10 veckors period.Handledare har varit Josephine Norrbo och min examinator Daniel Valentini.

Jag vill tacka min examinator och handledare Daniel Valentini och Josephine Norrbo för värdefulla återkopplingar och hjälp.

Sammanfattning

Denna kandidatuppsats utforskar vikten av offentliga platser och vilka metoder som landskapsarkitekter använder sig av vid skapandet av offentliga miljöer i mångkulturella samhällen för att gynna den sociala interaktion utifrån Jan Gehls bok *Cities for people* och Ray Oldenburgs teori *The third place*. För att förstå hur Gehls och Oldenburgs tankar speglas i offentliga platser har jag valt att göra litteraturstudier på två platser som har ambitionen att gynna social interaktion i offentliga miljöer vilka är Sergels Torg och Superkilen. Resultatet av teoristudien och litteraturstudien blev att visade att det råder det problem med social interaktion i offentliga platser trots att Gehls och Oldenburgs tankar och teorier speglas i Sergels Torg och Superkilen. Detta gav slutsatsen att det finns uteblivna aspekter som Gehl och Oldenburg inte tar upp lika mycket och dessa aspekter är ekonomiska klyftor och erkännande som David Harvey och Setha Low tar upp.

Nyckelord: Interaktion, segregation, migration, mångkulturalism, offentliga platser, torg, park

Abstract

This bachelor thesis explores the importance of public spaces and the methods used by landscape architects in creating public environments in multicultural societies to promote social interaction based on Jan Gehl's book *Cities for people* and Ray Oldenburg's theory of *The third place*. To understand how Gehl's and Oldenburg's ideas are reflected on public spaces, I have chosen to conduct literature and image studies of two locations aimed at fostering social interaction in public environments: Sergels Square and Superkilen. Results show that there are still issues with social interaction in public spaces despite the fact that Gehl's and Oldenburg's ideas are reflected in both Superkilen and Sergels Square. This led to conclusion that there are missing aspects that Gehl and Oldenburg doesn't address as much, and these aspects could be economic disparities and recognition, which are discussed by David Harvey and Setha Low.

Keywords: interaction, segregation, migration, multiculturalism, public spaces, squares, parks

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	7
1.1 Bakgrund	7
1.2 Segregation i Sverige.....	8
1.3 Problemlösare	9
1.4 Problemformulering.....	9
2. Syfte och frågeställning	11
2.1 Syfte.....	11
2.2 Frågeställning	11
2.3 Avgränsning	11
2.4 Metod och kritik av metod.....	12
3. Teori.....	15
3.1 Den tredje platsen – Ray Oldenburg.....	15
3.2 Stad för människor – Jan Gehl.....	16
3.3 Antropologi.....	Fel! Bokmärket är inte definierat.
4. Resultat.....	21
4.1 Sergels Torg enligt litteraturen	21
4.2 Sergels torg enligt teorierna.....	23
4.2.1 Spontana möten	23
4.2.2 Kunna göra aktiviteter.....	23
4.2.3 Sevärdheter.....	23
4.2.4 Skydd mot kriminalitet.....	24
4.2.5 Social konstruktion och social produktion	Fel! Bokmärket är inte definierat.
4.2.6 Kapitalism	Fel! Bokmärket är inte definierat.
4.3 Superkilen enligt litteraturen	24
4.4 Superkilen enligt teorierna.....	27
4.4.1 Spontana möten	27
4.4.2 Kunna göra aktiviteter.....	28
4.4.3 Sevärdheter.....	28
4.4.4 Skydd mot kriminalitet.....	28
4.4.5 Kapitalism	Fel! Bokmärket är inte definierat.
4.4.6 Social produktion och social konstruktion	Fel! Bokmärket är inte definierat.
5. Diskussion	30
6. Slutsats.....	33
Referenser.....	34
Bildreferenser.....	37

Förkortningar

SLU - Sveriges lantbruksuniversitet

Delmos - Delegationen mot segregationen

1. Inledning

I en tid där städer blir allt mer präglade av urbanisering och migration så blir utformning av offentliga platser för att öka interaktion bland människor allt mer central. Städer blir alltmer mångkulturella och då spelar offentliga platser en viktig roll för interaktion och möten mellan människor med olika bakgrund. Offentliga platser fungerar inte bara som rekreatiomsområden där människor kan vistas utanför sitt hem men också fungerar som arenor där samhörigheten kan stärkas. Hur offentliga miljöer bör utformas för att gynna interaktionen har under lång tid diskuterats och det beror på att offentliga miljöer har olika funktioner beroende på till vilket syfte den har skapats. Trots att offentliga miljöer är öppna för allmänheten påverkas deras användning av olika faktorer som samhällsnormer, trygghet och fysisk planering.

1.1 Bakgrund

Offentliga platser har varit en viktig grund för utveckling av städer. Den grekiska agoran var den första i Europa som hade offentliga platser där statsmakten låg i centrum och där politiska samlingar och marknader skedde (Rethinking the future, u.å.). Romarriket blev inspirerade och kombinerade funktionerna av akropolen med agoran och integrerade offentliga platser i sina städer där offentliga platser inkluderade kommersiella, religiösa, politiska aktiviteter samt idrott och informella möten ägde rum. Under medeltiden blev offentliga platser mycket viktiga för handel och arbete. Både invånarna och besökare som drogs till platsen för handel besökte offentliga platser och detta skapade en social integration och interaktion. Senare i tiden blev offentliga platser mer för evenemang och uteteater och under modern tid blev offentliga platser mer för ute aktiviteter, shopping och rekreation (Rethinking the future u.å.).

Urbanisering är starkt kopplat till offentliga platser och dess historia då offentliga platser har varit den platsen där man framför allt samlades för handel och jobb. I Sverige tog urbaniseringen stort hopp i slutet av 1800-talet i samband med industrialismen. Urbaniseringen har givit både positiva och negativa konsekvenser för städer. De positiva konsekvenserna är att den ekonomiska situationen i staden förbättras samt att det finns bättre hälsovård, utbildning och infrastruktur. De negativa konsekvenserna som sker är sociala problem, täthet som leder till bostadsbrist och infrastruktur som inte tål befolkningsökningen samt miljöproblem som också kan uppstå på grund av verksamheter som släpper ut luftföroreningar (Anders, 2024). Landskapsarkitekturen kan bidra till att förbättra

de sociala aspekterna genom att skapa offentliga platser som fokuserar på socialt liv.

1.2 Segregation i Sverige

I relation till urbanisering och migration har flera sociala problem uppstått och det är de jag kommer jobba vidare med i uppsatsen. Segregation är ett problem som har tagit plats i Sverige och som har drabbat flera europeiska städer (Uppsala universitet, 2015). Enligt den nya årsrapporten *Delegation mot segregation* (Delmos) så har segregationen i Sverige ökat kraftigt efter 1990-talet mellan låginkomstområden och höginkomstområden där människor med olika inkomst och bakgrund lever separerade från varandra. Detta gör samhället fattigare genom mindre sammanhållning (Nordicwelfare, 2021). En annan forskning visar att Sverige ligger på tredje största skillnad i sysselsättningsgrad mellan inrikes födda och utrikes födda med 10,6% till skillnad från Danmark som ligger på 11 plats med 7,9%. Detta beror på att det tar tid för invandrare att integreras i samhället då de behöver lära sig språk och få utbildning som är nyckeln till jobb med bra inkomst (Ekonomifakta, 2024). Idag består Sveriges befolkning av cirka 2 170 000 invandrare vilket motsvarar ungefär 20% av hela befolkningen (SCB, 2024). Detta innebär att Sverige är ett mångkulturellt land där det finns nästan två miljoner invandrare.

Enligt Regeringens proposition kring gestaltad livsmiljö (2017/18:110) så har offentliga miljöer en viktig roll då den har flera samhällsviktiga funktioner. Offentliga platser bidrar till gemenskap och tillhörighet där människor kan samlas till olika syften, möta andra och koppla av. Propositionen beskriver vikten av utformningen av offentliga platser och dess betydelse för segregation i följande:

Utformningen spelar en viktig roll då den skapar platsen identitet och berör inte enbart det fysiska och praktiska, utan också sociala aspekter. Hur den fysiska miljön är uppbyggd och omhändertas kan förstärka segregation, men också motsatsen gäller – omsorgsfullt gestaltade och väl omhändertagna miljöer kan bidra till sammanhållna städer och till att fler får bättre livsvillkor (2017/18:110 s.60).

Enligt Regeringen (2017/18:10) så är mötesplatser viktiga för fysiska möten mellan människor med olika bakgrund för en starkare sammanhållning. Invånare från olika bakgrund är representanter för sina olika kulturer och länder och därför behöver landskapsarkitekturen ta hänsyn till hur dessa skillnader kan integreras när de planerar för att göra det svenska samhället rikare med stark grund där människor kan leva med varandra utan problem.

1.3 Problemlösare

Landskapsarkitektur är ett brett ämne som innefattar flera arbetsområden som design av trädgårdar, park, torg, vägar, gångställen och privatägda trädgårdar. Offentliga platser som bland annat torg och parker behöver uppfylla krav som rekreation, välbefinnande, säkerhet, tillgänglighet, estetik, funktion samt historia och kultur. Eftersom landskapsarkitekturen behöver inkludera fler aspekter har den kallats som stadens problemlösare för problem som uppstår i städer genom planering och design. Med tiden kan det dyka upp nya problem vilket ger landskapsarkitekten nya utmaningar att försöka ta sig över. Susan Herrington, landskapsarkitekt och professor, har två fokusteorier inom landskapsdesign: utformning av utvecklande utomhusmiljöer för barn och sambandet mellan designade landskap och föreställningar om natur och kultur (SALA, u.å.). Herrington menar med dessa teorier att för det första så är offentliga miljöer viktiga för barnens utveckling och därför bör landskapsarkitekter ta hänsyn till utformningen av offentliga rum för att tillgodose barns och ungdomars behov (Herrington, 2016). För det andra menar Herrington att allt landskap är påverkat av naturen och därför speglar den identitet och kultur. Herrington hävdar att landskap är inte bara fysisk planering utan också full av känslor där landskap speglar samhällets värderingar och maktstruktur (SALA, u.å.). Det som gör landskapsarkitekturyrket mer utmanande är att man behöver ständigt hitta lösningar. Vissa lösningar kan fungera under lång tid exempelvis vilka hållbara och miljövänliga material finns och kan användas inom planering. Men det finns andra problem som kräver nya lösningar eftersom samhället förändras. Sådan ny problem kan vara minskad integration mellan människor i städer vilket leder till ytterligare problem som segregation, minskad tillit bland människor i mångkulturella samhällen samt minskade livskvaliteter. Huvudnyckeln för att lösa sådant problem blir utveckling av offentliga platser för att det är där människor kommer i kontakt med varandra. Att utveckla offentliga platser har inte varit ett enkelt ämne för landskapsarkitekter och detta beror på att problemen är varierande beroende på var man befinner sig i världen och i vilken tidsperiod man befinner sig i.

1.4 Problemformulering

Enligt årsrapporten Delmos så råder idag ett problem i Sverige som är den höga segregationen (Nordicwelfare, 2021) som gör att människor lever med större avstånd från varandra vilket gör att det inte är så ofta man träffar varierande människor i sin vardag. En studie där forskare på institutet för bostads- och urbanforskning vid Uppsala universitet visar att Europas storstäder blir allt mer klassegregerade (Uppsala universitet, 2015). Forskarna som utförde studien menar att den sociala mixen blir allt mindre i bostadsområdena. Detta leder till problemet

med social interaktion eftersom man inte får chansen att stötta på andra människor. Motiveringen till arbetet är interaktion i offentliga miljöer med hjälp av en landskapsarkitekt, geolog, stadssociolog och antropolog är för att dessa roller kompletterar varandra. Med hjälp av sociologens, landskapsarkitektens, geografens och antropologens syn kan man förstå hur man kan gynna social interaktion mellan människor med hjälp av offentliga miljöer.

2. Syfte och frågeställning

I kommande avsnitt kommer jag att presentera syftet med min uppsats och vilken roll landskapsarkitekten har i det här sammanhanget. Frågeställning kommer att presenteras och jag kommer ange vilken avgränsning jag gör för att hålla mig till mitt ämne och frågeställning för att besvara frågan så gott jag kan.

2.1 Syfte

Syftet med arbetet är att undersöka hur platserna Superkilen och Sergels torg beskrivs i litteraturen och hur de potentialen kan analyseras enligt vissa teoretiska begrepp. Arbetet vill göra det möjligt att förstå varför det ännu idag råder problem med interaktion i offentliga platser. Med arbetet undersöks hur landskapsarkitekten Jan Gehl kan med hjälp av stadssociologin Ray Oldenburg, antropologen Setha Low och geografen David Harvey kunna få en plats som får människor att känna mer trygghet och vilja vistas på offentliga platser.

2.2 Frågeställning

Hur kan potential för social interaktion i offentliga rum analyseras?

Hur kommer den potential till uttryck i den litteratur som beskriver Sergels torg och Superkilen?

2.3 Avgränsning

Arbetet sker under 10 veckors period och under den tiden analyserades hur landskapsarkitekten Jan Gehl, stadssociologen Ray Oldenburg, antropologen Setha Low och geografen David Harvey kompletterar varandra för att skapa offentliga platser som gynnar interaktion mellan människor med olika bakgrund. Jag väljer Superkilen och Sergels torg som har ambition att gynna social interaktion och analyserar de med hjälp av Oldenburgs teori om the third place för att få en förståelse vikten av offentliga platser enligt Oldenburg sedan följer boken Cities for people av Gehl som tar upp hur offentliga platser ska se ut för att gynna interaktionen i offentliga platser. Low och Harvey kompletterar Gehl och Oldenburg med hjälp av deras teorier om kapitalism och social produktion och social konstruktion.

För att förstå hur de olika teorierna speglas i Europas huvudstäder valdes Superkilen och Sergels Torg för att de har ambition att gynna social interaktion och öka trygghet. För att analysera Sergels Torg och Superkilen användes litteratur och artiklar. Inget platsbesök har skett under arbetets gång eftersom kandidatarbetet omfattade endast tio veckor därför har inga bildstudier gjorts.

2.4 Metod och kritik av metod

För att besvara frågeställningen hur offentliga platser kan gynna interaktion mellan människor med olika bakgrund valdes litteratur av landskapsarkitekten Jan Gehl, teorin *The third place* av Ray Oldenburg samt ta del av några teoretiska koncepter inom antropologi som kapitalism, social konstruktion och social produktion av Setha Low och David Harvey. Anledningen till att Oldenburg valdes är att han lyfter fram vikten av tredjeplatser och varför man behöver en tredjeplats och vilka kriterier behöver en plats för att den ska räknas som en tredjeplats. Oldenburgs teori om den tredje platsen är relevant för mina studier eftersom Oldenburg sätter fokus på socialt liv och vad människan egentligen behöver i sin vardag och varför offentliga rum är viktiga för människan. Oldenburgs teori ger en bas till min studie om vikten av offentliga rum i människans vardag och förändrade beteende genom att få en mer balanserad mentalitet. Oldenburg skriver inte om hur offentliga rum bör utformas utan mer vad människan behöver psykiskt från offentliga rum för att få en bättre vardag vilket är starkt relevant för min studie eftersom det är kopplat till människors beteende och hur offentliga rum kan ge bra förutsättningar för en bättre vardag. Gehls bok *'Cities for people'* (2010) valdes för att hans böcker och teorier studerats under studietiden inom programmet Landskapsarkitektur. Gehls teorier är relevanta för uppsatsen eftersom Gehl studerar människors välbefinnande i offentliga rum och hur offentliga rum kan analyseras och förbättras för att gynna interaktionen. Detta är relevant för mina studier eftersom syftet med arbetet är att förstå vilka förutsättningar en plats har för att människor kan mötas och umgås samt hur fysisk utformning kan hindra eller främja socialt liv. Low och Harvey lyfter fram andra aspekter som berör etiska frågor och sociala värden mer djupgående vilket Gehl och Oldenburg inte fördjupar sig i lika mycket och därför valdes de för att komplettera Gehl och Oldenburg.

Sergels Torg i Sverige och Superkilen i Danmark, projekt som har ambition att nyttja social integration, har valts för att studeras. För studien av Superkilen och Sergels torg gjordes litteraturstudier. Det jag fokuserade på när jag analyserade platserna enligt litteraturen var: spontana möten, skydd mot kriminalitet, kunna göra aktiviteter och sevärdheter av Oldenburg och Gehl samt ekonomiska klyftor och social konstruktion och social produktion av Harvey och Low. Spontana

möten är huvudtanken i Oldenburgs teori om The third place och därför valdes just den att studeras. I sin bok *Cities for people* (2010) skriver Gehl om 12 kvaliteter (2010: 239) som bör finnas på offentliga platser vilka är indelade i skydd, välbefinnande och nöje. Av dessa 12 kvaliteter valdes tre kvaliteter endast en kvalité av skydd, välbefinnande och nöje så tre kvaliteter totalt och dessa är skydd mot kriminalitet, kunna göra aktiviteter samt sevärdheter. Jag valde tre kvaliteter av tolv för att kunna få ta del av skydd, välbefinnande och nöje utan att behöva mer tid eftersom tiden för arbetet är endast 10 veckor. Just skydd mot kriminalitet, kunna göra aktiviteter och sevärdheter behandlar både säkerhet och estetik men också spontana möten och därför valde jag just de kvaliteterna utav de 12.

Jag har valt att undersöka Sergels torg, Stockholm, och Superkilen, Köpenhamn för att man har strävat till vissa gemensamma mål vilket är social interaktion och minskad kriminalitet i områdena. En till anledning är att båda befinner sig i europeiska länder samt att de är utformade på olika sätt men har ändå fler gemensamma punkter. Dessa projekt är inte representativa för andra projekt utan de valdes endast för att kunna få en förståelse av hur de inkluderat spontana möten, skydd mot kriminalitet, aktiviteter, estetik samt ekonomiska klyftor och social konstruktion och social produktion enligt litteraturen.

För att analysera platserna enligt Gehl valdes boken *Cities for people* (2010) av landskapsarkitekten Jan Gehl för att boken har studerats under första åren av landskapsarkitektprogrammet samt att Gehl behandlar frågor om funktionella fysiska miljöer. Boken tar upp kvaliteter i en plats som gynnar social interaktion vilket är relevant för uppsatsen. För att analysera platserna enligt Oldenburg användes en artikel ur boken *The good third place* (1989) av Oldenburg och Brisset. Eftersom det var just *The third place* som är relevant för mig valde jag just boken *The good third place* (1989) av Oldenburg. Oldenburg introducerar begreppet *The third place* vilket handlar om informella mötesplatser utanför sitt hem och arbetsplats vilket är relevant för mitt arbete. Det som gör Oldenburg till en trovärdig källa är att hans begrepp är både vetenskapligt etablerade och praktiskt tillämpbara samt fått ett stort genomslag inom stadsplanering och urban sociologi.

För att hitta källor som är relevanta för mitt arbete sökte jag efter källor som behandlar frågor om social interaktion, vikten av offentliga rum, potential i offentliga rum, människor beteende och välbefinnande i offentliga rum och hur offentliga rum kan gynna eller missgynna interaktion. De källorna jag använt, förutom *The good third place* och *Cities for people*, kommer från sökverktygen Google, Google scholar och Youtube. För att hitta relevanta texter använde jag

sökorden social interaktion, multikulturella platser, potential i offentliga platser, potential i Superkilen, potential i Sergels torg och människans välbefinnande i offentliga platser. Jag hittade även intervjuer och föreläsningar av Low och Harvey som behandlar punkter inom forskningsområdet antropologi som kapitalism i städer och hur människor blir påverkade av offentliga platser ekonomiskt samt hur människors beteende kan förändra platsens betydelse.

För att få övergripande fakta över Superkilen och Sergels torg har jag hittat källor som behandlar fördelar och nackdelar. Exempel på en källa jag använder i arbetet är Bloom (2013) *Superkilen : Participatory park extreme*, där Bloom berättar om Superkilen och vad den har för för- och nackdelar samt hur platsen har både varit inkluderande och exkluderande. En annan källa är från Länsstyrelsen (2000) och den behandlar Sergels torg och hur viktig det är samt vilka nackdelar den har. Länsstyrelsen tar upp till exempel att plattans fortsättning under betong skapar stängda och obekväma platser då människor kan känna otrygghet i sådana ställen på grund av narkotikahandel.

Creative common och arkdes användes för bilder samt Google scholar har också använts för övergripande fakta om Superkilen och Sergels torg.

Min studieprocess börjar med att jag läser litteraturen om Sergels torg och Superkilen med fokus på punkter som platsens ide, säkerhet och välbefinnande, interaktion mellan människor, ekonomiska klyftor och platsens utformning. Med den informationen jag hittar skriver jag ner sammanfattningar av platserna för att få en uppfattning av hur platserna är uppbyggda generellt och vad deras syfte är. Därefter försöker jag hitta knypunkter med spontana möten, skydd mot kriminalitet, kunna göra aktiviteter, sevärdheter, ekonomiska klyftor, social konstruktion och social produktion. Två exempel är att om en plats är bevakad med kameror eller väktare så kopplar jag det till Low och Harvey om exkludering. Om det finns flera sittplatser, sociala ytor och estetiska värden så kopplar jag det till Gehl.

Den metoden jag har använt mig av för att analysera Sergels torg och Superkilen ger inte tillräcklig kunskap om platserna. Platsbesök och bildstudier ger mer djupgående kunskap om platserna för att göra goda antaganden om platserna. Genom att besöka platserna, fota, se hur interaktionen ser ut mellan människor nyttar det uppsatsen mer men eftersom det är endast 10 veckors period så kan jag inte resa till Danmark under den tiden och för att göra mer rättvis analys av båda platserna valde jag att utgå från texter och bilder om platserna.

3. Teori

I kommande avsnitt kommer rollerna Gehl, Oldenburg, Low och Harvey presenteras samt vad för koppling de har till frågeställningen och vilka teorier de lyfter fram som är relevanta för social interaktion på offentliga platser. Avsnittet börjar inleda vikten av offentliga platser och sedan med hjälp av Gehl, Oldenburg, Low och Harvey analysera hur en plats bör se ut och innehålla för att den ska gynna interaktion.

3.1 Den tredje platsen – Ray Oldenburg

Ray Oldenburg är en amerikansk stadssociolog som har under sin livstid jobbat med urban sociologi och skrivit böcker som behandla sociala frågor i urban miljö. I sin bok *The great good place* (1991) skriver den urbana sociologen Ray Oldenburg om teorin "The third place" och han syftade till platser där människor kan mötas, prata och interagera med varandra fritt bort från hem som är "The first place" och arbetsplatsen som är "The second place" (PPS, 2008). "The third place" fungerar som en tillfredsställande plats som inte kräver något förutom existens från människor och som Oldenburg beskriver såhär:

What suburbia cries for are the means for people to gather easily, inexpensively, regularly, and pleasurably -- a 'place on the corner,' real life alternatives to television, easy escapes from the cabin fever of marriage and family life that do not necessitate getting into an automobile." (PPS, 2008)

The third place behöver inte vara en verklig plats utan kan handla om sociala nätverk där människor pratar fritt, kommunicerar, diskuterar, uttrycker sina åsikter och har långa konversationer. I artikeln *The third place* av R. Oldenburg och D. Brissett fördjupas förståelsen av *The third place* och dess viktiga roll för människor där *The third place* är en plats som erbjuder spontan och fri gemenskap, livlig konversation och naturlig del av vardagen (R. Oldenburg, D. Brissett, 1982). Artikeln syftar till att arbetsplatsen och hemmet dominerar människors tid där man rör sig ständigt mellan jobb och sitt hem. Oldenburg och Brissett hävdar att varken arbetsplatsen eller hemmet erbjuder relationer eller tillfredsställande upplevelser. Författarna menar att sådana platser som är *The third place* har historiskt gett människor en starkare känsla av helhet och identitet (R. Oldenburg, D. Brissett, 1982).

I artikeln *The third place* nämns Orrin Klapp (1969) som skiljer mellan begreppen diskursiv och icke diskursiv symbolik. Klapp hävdar att diskursiv symbolik är kommunikation som människor har med varandra för speciella mål. Exempel på

diskursiv symbolik är när människor köper varor, ger instruktioner, planerar, diskuterar personliga problem etc. Icke diskursiv symbolik som inte skapar kontraktueella band mellan människor. Exempel på sådan kommunikation är när det uppstår naturligt ut människor utan någon planering av försäljare eller kampanjmakare. Klapp menar att när människor ägnar sig åt icke diskursiv symbolik är då de känner gemenskap och tillhörighet (R. Oldenburg, D. Brissett, 1982).

Fördelar med *The third place* enligt Oldenburg och Brissett är erfarenhet, variation av intryck, minnesvärda händelser, spontanitet, känslomässig uttryck, färger och mental balans. Oldenburg och Brissett menar att offentliga platser ger erfarenhet och relationer när man befinner sig kontinuerligt i offentliga platser vilket blir alltmer sällsynt i dagens samhälle. När man befinner sig på offentliga platser får man även varierande intryck och varierande människor och där menar Brissett och Oldenburg att man kommer stötta på nya människor och inte bara de man är van att se i sitt vardagsliv. Oplanerade händelser är en viktig faktor i offentliga platser enligt Oldenburg och Brissett eftersom den skapar oftast minnesvärda händelser. Offentliga platser ger även möjligheten att uttrycka sig känslomässigt där man kan släppa ut ångan, vara fri och borta från spänning samt ge mental balans av att möta, se och prata med andra samt dela intresse och känna tillit (R. Oldenburg, D. Brissett, 1982).

Sammanfattningsvis kan man säga att Oldenburg beskriver vad en tredje plats är och vilka kriterier bör en plats uppfylla för att vara en tredje plats. För att en plats ska vara en tredje plats så ska människor kunna ha spontana möten, umgås, vara borta från jobb och hem, känna gemenskap samt kunna enkelt och billigt vara på platsen utan press och svårigheter (PPS, 2008).

3.2 Stad för människor – Jan Gehl

Jan Gehl är en dansk landskapsarkitekt som har forskat med att skapa platser utifrån människors behov och rum i över 50 år (Arkitekten, 2020). Gehls böcker har fått studeras av eleverna på arkitekturskolorna samt hans teorier har tillämpats i flera länder (Arkitekten, 2020). Till skillnad från Oldenburg så fokuserar Gehl på hur offentliga platser bör se ut för att anpassas efter människors behov. Med andra ord går Gehl mer in på djupet och strävar efter detaljer som skala, intimitet, öppenhet, färg och funktion etcetera. I sin bok "Cities for people" hävdar Gehl att det offentliga rummet öppnar möjligheterna för människor att visa sorg och glädje genom till exempel demonstrationer (Gehl 2010:157). Gehl satte funktion som en viktig faktor i planeringen av torg och parker för att uppnå en plats som uppskattas av människor (Gehl, 2010:28). Gehl menar att en offentlig miljö med olika aktiviteter och användningar leder till social hållbarhet då människor med

olika bakgrund, kultur, religion, inkomst, status och språk etc. kan mötas ansikte mot ansikte i stadsrummet under dagliga aktiviteter. Att offentliga rum i staden har olika aktiviteter som människor nyttjas av innebär att staden är funktionell och detta ger även en uppfattning om stadens sammansättning och universella karaktär vilket Gehl lyfter såhär:

It also makes people feel more secure and confident about experiencing

the common human values played out in many different contexts (Gehl, 2010:28).

Gehl skriver även om att lagom skala till mindre skala gör att man kan se människor bättre, kunna prata med dem och höra dem. Även skala på bordet kan spela en viktig roll för kommunikation mellan människor på café eller fest. Gehl tar detta som exempel:

If a dinner party is held at narrow tables, a festive mood quickly catches on because everyone can talk in several directions across the tables. In other words, there are many partygoers within a comfortable personal distance. If the tables are very wide, people can only talk to the guests to their immediate right and left. If someone tries to open a conversation across a wide table, they have to raise their voice and other conversation stops (Gehl, 2010:55).

I sin bok *Cities for people* hänvisar Gehl till '100% cities' som William. H Whyte skriver om i sin bok "Rediscovering centre" (1988) där konceptet handlar om att skapa en plats som erbjuder flera kvaliteter där funktion och estetik möts. Ett exempel som Gehl tar upp är Piazza Del Campo i Siena som kan vara ett exempel på ett sådant "100% city" då den har i över 700 år tills idag varit då den uppfyller de praktiska funktionerna samt att den har en övertygande arkitektoniskt helhet där färger, former och proportioner förstärker platsens olika kvaliteter och funktioner och detta gör att den är Sienas huvudtorg till ännu idag och inte blivit föråldrad. Gehl skriver även att topografin ger mervärde då människor får uppleva olika känslor genom att få titta till exempel på vatten, grönska, känna olika höjdskillnader på olika ställen (Gehl, 2010:177).

Gehl hävdar att estetiska värden har en viktig roll då den förmedlar skönhet, monumentalitet, minnen samt reflektioner över samhällslivet, medmänniskor och stadslivet och gör så att staden kan bli en mötesplats mellan människor och konst. Genom olika projekt som Gehl tar upp, har man kunnat integrera människor med olika kulturer med varandra genom att till exempel ha tillfälliga konstverk eller permanenta konstverk. Detta ger invånarna möjligheten att lära känna andra

konstnärer samt att stanna och titta och dela sina känslor med andra betraktare (Gehl 2010:179).

I sin bok *Cities for people* (2010) skriver Gehl om 12 kvaliteter (2010: 239) som bör finnas på offentliga platser vilka är indelade i skydd, välbefinnande och nöje. De 12 kvaliteterna är:

Skydd - skydd mot olyckor, skydd mot väder och skydd mot kriminalitet.

Välbefinnande - kunna stanna, kunna gå, kunna sitta, kunna prata, kunna göra aktiviteter samt kunna se.

Nöje – skala, kunna ta vara av vädret på positiv sätt, sevärdheter som bra design av plats eller växtgestaltning.

Av dessa 12 kvaliteter valdes tre kriterier endast en kvalité av skydd, välbefinnande och nöje så tre kvaliteter totalt och dessa är skydd mot kriminalitet, kunna göra aktiviteter samt sevärdheter. Tre kvaliteter valdes av tolv för att kunna få ta del av skydd, välbefinnande och nöje utan att behöva mer tid eftersom tiden för arbetet är endast 10 veckor. Enligt Gehls 12 kvalitetskriterier för en god stad ligger den estetiska och arkitektoniska kriterierna sist i listan då skydd för risker och användning av platsen ligger högre upp. Gehl hävdar att om säkerhets kriterierna inte uppfylls kommer andra kriterier vara meningslösa. Det som kan förstärka integration mellan människor är genom mindre avstånd och barriärer så att man kan ses, höras och mötas (Gehl 2010:238).

3.3 Människors beteende och social exkludering i offentliga rum

Antropologi är ett forskningsområde som behandlar människors beteende och hur de lever i olika delar och påverkar samt blir påverkade (Uppsala universitet, 2024). Inom antropologin ingår kapitalism som handlar om att det finns privatägare som kontrollerar företag med fokus på konkurrens om vinster och det är det som David Harvey fördjupar sig i. Harvey är en marxistisk teoretiker och geograf som sedan började jobba med antropologi inom urbanisering och social rättvisa (Harvey, 2012). Harvey tar upp aspekter som Gehl och Oldenburg inte fördjupar sig igenom sitt yrkesområde där Harvey jobbar mer med kapitalism och hur olika klasser blir påverkade och hur staden styrs. Harvey menar att städer har blivit verktyg för nyliberalerna där de fattigare blivit exkluderade. I en intervju (The white review, 2012) med Harvey där intervjuaren ställer om varför Harveys teoretisering kring rätten till staden är formulerad som en mänsklig rättighet så svar Harvey att städer är skapade av kapitalismen vilket innebär att städer är skapade utifrån ekonomiska intressen och inte skapta efter människors behov vilket gör att det är rikare människor som kan ta vara av staden. Harvey hävdar att befolkningen har rätten att styra och påverka istället för att låta staten och stora

företag styra allt. Harvey menar att kapitalister ser staden som en ekonomisk rörelse och rörelsen 'rätten för staden' är fokuserad på människors behov och rättvisa. Harvey hävdar att människor kan skapa ett levande område och då kommer utvecklare köpa bostäder i närheten och sälja de till höga priser vilket händer dagligen (ibid).

Setha Low, en urban antropolog, har fokuserat på människors beteende och användning av platser i staden och kulturella värden. I en föreläsning på KTH (KTH, 2019) berättar hon om hur offentliga platser kan göra skillnad och vad offentliga platser bör erbjuda för att de ska vara erbjudande och kännas säkra. Low tar upp fyra kriterier:

Lek och rekreation där Low hävdar att offentliga platser ska vara barnvänliga, erbjuda rekreation, kreativitet, fysisk aktivitet och en belöning från det dagliga jobbet.

Social rättvisa och demokrati är en kriterie som syftar till att offentliga platser ska kunna presentera människor, inkludera alla oavsett kön, ålder, klass, etnicitet samt att kunna erbjuda yta för att uttrycka sig.

Social, kulturell och ekonomisk relation syftar till hur människor beter sig på offentliga platser (sociala) där offentliga platser kan främja social sammanhållning där människor möts men också tvärtom kan bli exkluderande på grund av att vissa grupper känner sig obekväma. Den kulturella relationen handlar om att offentliga platser kan ha viss betydelse för etniciteter och om de ändras med tiden kommer vissa etniciteter inte känna sig hemma längre. Den ekonomiska relationen menar Low att den påverkar vem som kan befinna sig på platsen, bor och jobbar vilket leder till att vissa grupper med låg inkomst trängs bort.

Samhället och det individuella välbefinnandet är viktig menar Low, då den ger möjligheten till förbättrad psykisk och fysisk hälsa bland människor samt kunna vara tillgänglig för alla (KTH, 2019).

Low skriver i sin bok "On the Plaza: The Politics of Public Space and Culture" (2000) om två begrepp: "social produktion" och "social konstruktion" för att analysera hur offentliga platser formas och används (Low, 2000). Low menar att offentliga platser skapas av politiska, ekonomiska och historiska processer (social produktion) och att människor tolkar och använder platsen utifrån sociala interaktioner, kulturella normer och sociala relationer (social konstruktion). (Low, 2000:128).

Av Harvey och Low kan vi förstå att offentliga platser är inte endast fysiska ytor utan förändras över tid, upplevs på olika sätt, används på olika sätt och även om maktstrukturen eller stadsplanerare har format platsen för en viss mening så finns det möjlighet att människor använder det på annat sätt än förväntat. Low tar upp de etiska aspekterna där hon menar att människor ska kunna vara med och påverka samt att offentliga platser ska vara inkluderande oavsett kön, bakgrund, ålder och klass. Harvey och Low ger en övergripande bild över offentliga miljöer och vad som styr dem. Harvey och Low dyker på djupet och studerar hur människor använder sig av offentliga platser och vad kan få människor att känna sig exkluderade och inkluderade samt att ekonomiska aspekter oftast faller i glömska. Gehls och Oldenburgs tankar kring vikten av offentliga miljöer och deras funktion kompletteras av Harvey och Low som studerar de sociala, etiska och ekonomiska aspekterna mer på djupet.

4. Resultat

I kommande avsnitt kommer sammanfattat information och utsikter om Sergels torg och Superkilen med hjälp av den litteraturen jag läst. Sedan kommer anknytningar med de teoretiska begreppen spontana möten, aktiviteter att göra, skydd mot kriminalitet, sevärdheter, social konstruktion och social produktion och kapitalism.

4.1 Sergels Torg enligt litteraturen

Ett av Sveriges mest kända offentliga platser är Sergels torg som är en central mötesplats för flera i Stockholm och turister (Sergels torg, 2024). På Sergels torg sker tillfälliga konstutställningar, evenemang och olika aktiviteter. Sergels torg ger möjligheten för människor att få se på andras konst samt lyssna på dem genom demonstrationer och detta skapar en känsla av gemenskap mellan kulturer. Sergels torg består av ett nedsänkt torg som kallas för Plattan (se bild 1) och en övre del som har en fontän och en skulptur mitt på en rondell. En del av den nedsänkta delen, Plattan, är överdäckad och har fått namnet Sergelgången. Enligt boken "Sergels Torg" som är skriven av JM byggnads och fastighets AB (1998) så har Sergels torg varit en plats för narkotikahandel under natten och var en plats där ingen bodde (JM byggnads och fastighets AB, 1998, refererad i Jändel, 2018). Enligt Länsstyrelsen (2000) så är Sergels Torg som stadens knutpunkt och här finns det arkitektoniska kvaliteter då den har en skålförm samt att den ger en överblick och intimitet samtidigt. Plattan är också som ett gångställe där människor passerar varje dag till och från tunnelbanan (Länsstyrelsen, 2000).

Enligt Länsstyrelsen (2000) så finns det ett problem med Sergels torg är Plattans fortsättning in i "skrymslen". Att detta anses som ett problem är för att plattans fortsättning under betong skapar stängda och obekväma platser då människor kan känna otrygghet i sådana ställen på grund av narkotikahandel eller brott som kan begå i stängda platser. Länsstyrelsen menar att detta problem bör behandlas i framtiden utan påverkan på själva stadsrummet (Länsstyrelsen, 2000).

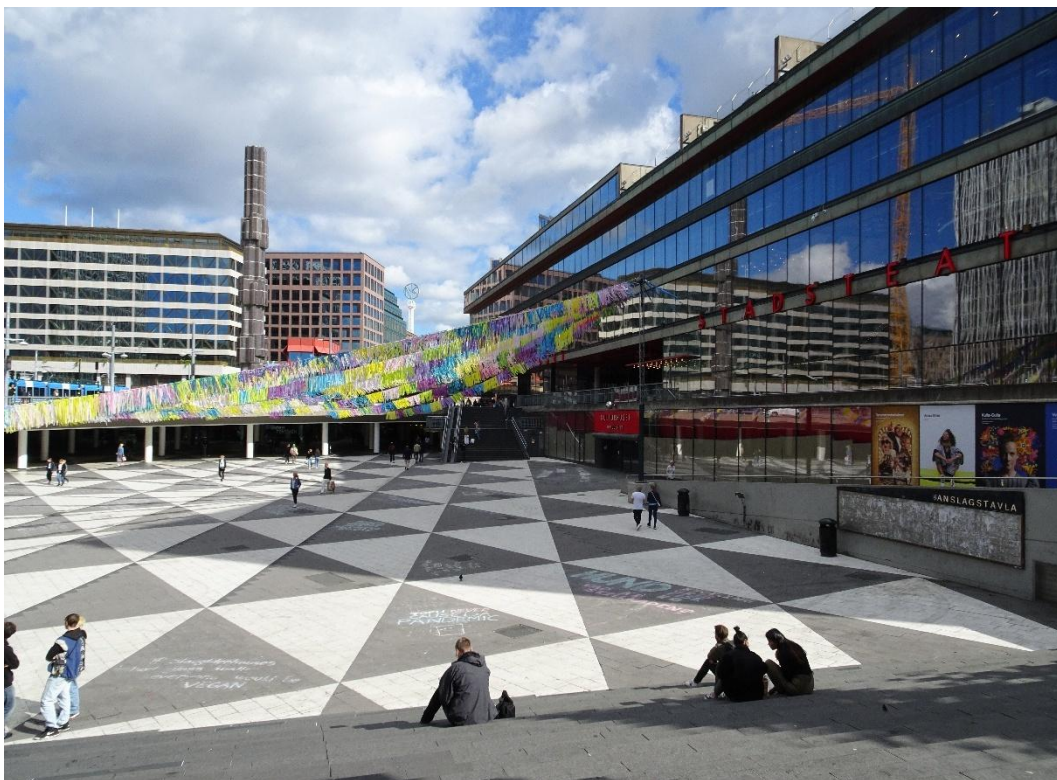
Sergels torg rumslig arkitektur och färger och detta gör att namnet Plattan passar perfekt. Den saknar även sittplatser vilket anses negativt enligt många. Men trots detta så har Sergels torgs utformning en bred användning då den är öppen för alla (Franzen, 2002). Sergels torg saknar varierande färger och varierade former och är mer fokuserad på att det är en öppen plats där människor kan samlas på eller passera genom och inte designad för att vilja stanna länge eftersom det råder brist på sittplatser vilket gjorde att trappan till marknivån har blivit en populär sittplats

vilket var oplanerat (Ibid) (se figur 1). Länsstyrelsen uttrycker sig såhär för att förmedla att Sergels torg har ett unikt utseende och därför inte bör ändras:

I sin karaktär av urbant samlingsrum är Sergels Torg allmänt känt, unikt i Stockholmsmiljön och även internationellt sett remarkabelt i modern tid. (Länsstyrelsen 2000: 12).

Idag är Sergels torg ett utsatt område där det fortfarande delas ut droger och som har en hög andel kriminalitet jämfört med andra delar av Stockholm (Stockholm Stad, 2024). Enlig polisen så finns det socialt utsatta personer med psykiskt ohälsa och barn utan vårdnadshavare samt att narkotika brottsligheter finns ständigt i området (Svenska säkerhetsmarknaden, 2018).

Ökad privatisering av vissa platser som tidigare inte varit privatägda gör att den inte blir använd i lika stor utsträckning för möte (Berg, 2014). Ökad övervakning på området kan upplevas exkluderande av hemlösa och ungdomar (Klingberg och Pyza, 2024).

Figur 1: Sergels torg (CC BY-SA 4.0) (Elgaard, H. 2020)

4.2 Sergels torg enligt teorierna

I kommande avsnitt analyseras Sergels torg enligt koncepterna spontana möten, kunna göra aktiviteter, sevärdheter, skydd för kriminalitet, kapitalism, social produktion och social konstruktion.

4.2.1 Spontana möten

Oldenburgs teori om The third place kan speglas i Sergels torg då Oldenburg definierar den tredje plats genom att det är en plats som erbjuder spontana interaktioner med andra människor och få se och stötta på olika människor oplanerat (Franzen, 2002). Sergels torg knyter samman tunnelbanan med butiker och människor vilket skapar ständigt rörelse där olika slags människor får stöta på varandra. Detta leder till som nämnts tidigare "icke diskursiv symbolik" där människor pratar med varandra eller stötar på varandra oplanerat (R. Oldenburg, D. Brissett, 1982). Även Gehl skriver om spontana möten bland människor som kan ske på offentliga platser där människor kan spontant se andra och prata med dem genom att fråga om vägen eller tiden (Gehl, 2010:148). Då Sergels Torg är i närheten av tunnelbanan samt att flera viktiga byggnader ligger omkring som kulturhuset, så är det en plats som hundratals människor passerar genom.

4.2.2 Kunna göra aktiviteter

I Sergels torg sker olika aktiviteter förutom demonstrationer så utställare kommer från olika bakgrund och ställer ut sina konstverk eller artister som sjunger. Sergels torg är helt öppen när det inte finns utställare och det är också funktionellt i sig då öppna ytor erbjuder andra känslor och drar till sig andra människor. Funktion är viktig för att människor ska kunna sitta, röra på sig, höra och prata (Gehl, 2010:239). Sergels torg är idag en samlingsplats för kultur och konst samt att det är en plats för grupper som vill förmedla sina budskap. Förutom detta så erbjuder torget flera upplevelser då den är inramad av butiker och stora hus som kulturhuset. Sergels torg är både öppet och intimt och därför kan man få blandade känslor. Detta beskrivs av Gehl (2010), där det offentliga rummet ska ge möjligheten att uttrycka sig genom att visa sorg och glädje (Gehl 2010:157). Att kunna förmedla sina åsikter eller prata fritt skriver även Oldenburg om då Oldenburg menar att på den tredje platsen kan människor "släppa ut ångan".

4.2.3 Sevärdheter

Sergels torg trangelmönster på marken skapar ett estetiskt värde och en populär sevärdhet med sin nedsänkta mark. Estetik förmedlar skönhet och monumentalitet

enligt Gehl och gör att det offentliga rummet blir till en mötesplats mellan konst och människor (Gehl 2010:179).

4.2.4 Skydd mot kriminalitet

Som tidigare nämnts är Sergels torg både intim och öppen. Den öppna delen skapar en trygg känsla då man känner sig synlig av andra människor och att tunnelbana är i närheten och kulturhuset skapar ökad människorörelse vilket bidrar till ökad trygghet under dagtid. För att öka tryggheten har Stockholm stad ökat poliser och väktare, infört fältassistenter och uppsökande socialsekreterare i Sergels Torg (Stockholm stad, 2024). Säkerhet är en viktig faktor som Gehl tar upp i sin bok Staden för människor då säkerhet är det som gör det möjligt för människor att vistas på platsen utan att skadas (Gehl, 2010:239).

4.2.5 Människors uppfattning och användning av Sergels torg

Många fastigheter och gallerior runt Sergels torg är privatägda och skapade för ekonomiska och politiska skäl och detta är enligt Setha Low Social produktion. Detta kan exkludera vissa grupper. Att trappan används som sittplats är en typ av social konstruktion då det råder brist på sittplatser så väljer många att sätta sig på trappan (se figur 1). En annan exempel på social konstruktion är den nedsänkta plattans fortsättning som skapar en mörk och obekväm miljö vilket leder till brott som narkotika handel.

4.2.6 Social exkludering i Sergels torg

Som nämnts tidigare så används inte vissa platser på grund av ökat privatisering i Sergels torg och detta kan leda till social exkludering enligt Harvey då vissa grupper kan känna sig inte välkomnade (The white review, 2012). Ökad privatisering leder till att det finns regler att följa, man kan bli bevakad eller att man behöver konsumera för att vistas på en plats vilket leder till att den gruppen med låg inkomst blir exkluderade som barn, ungdomar och fattiga.

4.3 Superkilen enligt litteraturen

Som tidigare nämnts har Danmark lägre boendesegregation än i Sverige men detta beror på andra faktorer än offentliga platser. Däremot har Danmark skapat projekt som vill få människor från olika kulturer att integreras med varandra samt för att minska gängkriminaliteten i Norrebro (Jensen, 2016). Ett sådant projekt är Superkilen i stadsdelen Norrebro i Köpenhamn (Superflex, 2012). Superkilen är designad av Bjarke Ingel Group (BIG) och landskapsarkitektgruppen Topotek1

samt konstnärsgruppen Superflex (Fleming, 2023). Projektet Superkilen erbjuder varierande platser med både funktionella och estetiska värden. Superkilen består av tre delar: röda torget, svarta torget och gröna parken. Röda torget (se figur 3) representerar den moderna stadslivet med caféer, musik och sport. Svarta torget (se figur 2) är däremot en klassisk torg med öppen yta där det finns fontäner och bänkar. Den tredje delen är den gröna parken (se figur 4) som är ett grönområde som erbjuder möjligheten för picknick, rekreation, hundpromenader och sport. Förutom olika funktioner och möjligheter som projektet erbjuder så representerar invånarna som bor i närheten över 50 nationaliteter och för att göra parken mer integrerande har Superflex låtit grupper bestämma vilka element som ska vara på plats. Invånarna har fått välja bänkar, gatubrunnar, skyltar och annat från sina hemländer och dessa element har antingen importerats till Danmark eller återskapats i skala 1:1. Superflex reste med fem grupper till Palestina, Jamaica, Spanien, Texas och Thailand för att välja ut fem föremål. Idag har projektet över 100 element från mer än 50 länder (Superflex, 2012).

Figur 2: Svarta torget under kvällstid i Superkilen, Köpenhamn (CC BY-SA 4.0)(Shaul, L. 2022)

Figur 3: Bilden visar livet i röda torget (CC BY 2.0) (Naotake Murayama, 2015)

Figur 4: Bilden visar en del av gröna arken i Superkilen (Romero, F.) (CC BY 2.0)

Enligt Brett Bloom som är en konstnär och författare finns det flera negativa aspekter med Superkilen (Bloom, 2013). Bloom menar att färgerna på Röda torget bleknar och marken blir halt under mesta tiden av året. Det uppstår även mycket ljudföroreningar vilket stör grannarna på grund av aktiviteterna i Röda torget. Detta ledde till att lokalbefolkningen missgynnas istället för att gynnas av

Superkilen menar Bloom. Träden är placerade i hård yta vilket fick träden att må dåligt på grund av dålig dräneringsförmåga då de inte får tillräckligt med vatten och syre vilket även ledde till att barken flagnade. Även mycket av föremålen blir slitna och nedtrampade samt att många tycker att elementen som finns i parken tillhör andra miljöer och klimat och inte passar i Danmark. Bloom hävdar att parkens estetik överstiger funktion och att det ser mycket intressant ut från fågelperspektiv men inte när man befinner sig på platsen och upplever verkligheten (Bloom, 2013).

Jonathan Daly (2019) som är doktorand inom urban design hävdar att Superkilen har några negativa aspekter då några blev arga på grund av att soptunnor eller brunnslocken som kommer från vissa länder ansågs representera ett helt land och detta kan leda till uteslutande mer än inneslutande (Daly, 2019). Även bänkarnas utformning på Superkilen tycker vissa att de inte till att man kan sitta ansikte mot ansikte och prata utan att man sitter vid varandra vilket inte ökar integrationen (Daly, 2019). Detta kan man koppla till Gehls tankar kring avstånd och människoskalan och hur viktigt det är att tänka på sådana detaljer som form och avstånd. Trots dessa negativa aspekter skriver Daly att några platser av Superkilen används dagligen av föräldrar, barn och vänner samt att Superkilen har lyckats skapa en social upplevelse på några platser där även passerade människor kunde delta i (Daly, 2019).

4.4 Superkilen enligt teorierna

I kommande avsnitt analyseras Superkilen enligt koncepterna spontana möten, kunna göra aktiviteter, sevärdheter, skydd för kriminalitet, kapitalism, social produktion och social konstruktion.

4.4.1 Spontana möten

Enligt Oldenburg är den tredje platsen som nämnts tidigare en plats där man kan ha spontana möten och minnesvärda händelser samt att kunna "släppa ut ångan" vilket innebär att kunna prata högt och uttrycka sig hur man vill. Superkilen består av öppna ytor samt mötesplatser och lekplatser vilket gör att man både kan prata fritt med andra samt vara lekfull och rörlig. Superkilen ger möjligheten att sitta och umgås med andra med hjälp av olika sittplatser som ger möjligheten att både sitta i grupper och själv. Superkilen ger även möjligheten att göra olika aktiviteter som träning, lek, spela egna spel med andra eller bara vara där med vänner och familj för att spendera god tid eller själv kunna ta en promenad eller möta andra människor.

4.4.2 Kunna göra aktiviteter

Enligt Gehl är olika aktiviteter viktigt för att människor med olika bakgrund ska kunna integreras med varandra och vilja vara på platsen (Gehl, 2010:28) och detta speglas i superkilen då den består av olika element och aktiviteter som ger människor möjligheten att röra sig, göra olika aktiviteter samt dela tankar och känslor (Archdaily, 2012). Detta hänger även ihop med Oldenburgs teori The third place där fördelarna med variation på en plats enligt Brisset leder till variation av intryck och människor (R. Oldenburg, D. Brissett, 1982). Superkilen innehåller viktiga element för rekreation, fritid och social interaktion som bänkar, picknickbord, pingisbord, stor öppen yta i den gröna parken, fontäner, soptunnor och schackbord (Bravo, 2022).

4.4.3 Sevårdheter

Superkilen finns det tillgång till konstverk och tre huvudfärger: grön, röd och svart som ger tredimensionella upplevelser samt att platsens olika delar är sammanhängande och skapar en sammanhängande arkitektonisk bild (Archdaily, 2012). Gehl tycker att estetiska värden är inte viktigare än funktion och säkerhet men fortfarande är viktig för att estetiska värden förmedlar skönhet och låter människor komma i kontakt med konst i offentliga miljöer. Gehl tar även upp projekt som får invånarna att komma i kontakt med olika konstnärer genom tillfälliga konstverk, i Superkilen har man samlat olika element från olika delar av världen vilket ger människor chansen att se och förstå olika kulturer (Gehl 2010:179). I Superkilen finns det några sevärdheter som upplevs negativa som sliten material och flagnande bark på träden (Bloom, 2013).

4.4.4 Skydd mot kriminalitet

Superkilen fungerar som ett stort rum med flera element i en öppen miljö. Den har inte väggar eller mindre stängda rum vilket gör att man får längre siktlinjer. Detta leder till att platsen upplevs tryggare eftersom man kan se platsens olika delar. Detta har skapat en trivsamt miljö för familjer med barn och även turister. Grannområdena i Norrebro kan upplevas otrygga på grund av kriminaliteten men inte själva Superkilen.

4.4.5 Social exkludering i Superkilen

Superkilen har även missat att välja element som representerar de flesta av ett visst land utan endast låtit några individer välja ut element vilket inte är demokratiskt enligt Harvey (Harvey, 2012). Att placera element från olika delar

av världen utan att ge en djup förståelse kan skapa missnöje eftersom man inte kommer förstå varför just detta element är representativt för det landet och hur uppskattad egentligen den är i sitt land. Missnöje på grund av kommunikationsbrist med lokala befolkningen av val av element har skett i Superkilen eftersom en del av lokalbefolkningen kände att elementen inte representerade deras kulturer och att det fanns andra element som kunde ha satts på platsen istället för de befintliga. En annan faktor som skapat missnöje och exkludering i området är att bostäder i närheten ökade i priser vilket ledde till att många blev exkluderade på grund av ekonomiska aspekter.

4.4.6 Människors uppfattning och användning av Superkilen

Superkilen är inte ett privatägt torg utan ägs av kommunen och är offentlig och den är en typ av social produktion där kommunen och aktörer skapade platsen för politiska mål och för egna intressen. Människor använder det mesta av platsens element till samma syfte den är skapad för och detta är social konstruktion där människor uppfattar platsens syfte på ett sätt att de inte använder till exempel lekplatsen till annat än lek eller sittplatser till annat än att sitta. Det finns ändå ett exempel på social konstruktion i Superkilen och det är att träningsutrustningen används till lek av barnen (Bloom, 2013).

Sammanfattningsvis visar resultaten att det finns skillnad i hur platserna uppfattas mellan litteraturen om platserna Sergels torg och Superkilen och koncepter av Oldenburg, Gehl, Harvey och Low. Litteraturen om Superkilen och Sergels torg visar att det finns en hel del kriterier som uppfylls som spontana möten, aktiviteter och sevärdheter medan analysen av koncepterna kopplat till Sergels torg och Superkilen visar att Sergels torg och Superkilen saknar djupare punkter som att låta människor vara medverkande och känna sig integrerade vilket gör att vissa grupper blir exkluderade eller använder olika element till annat än det som var planerat från början.

5. Diskussion

Under vår studietid till landskapsarkitekt har vi fått läsa och studera teorier från olika planerare och landskapsarkitekter varav Gehl. Jag valde att studera även teorin om The third place, vilket vi inte har tagit upp under vår studieperiod hittills. För att få mer översiktlig bild över varför vissa platser kan skapa missnöje bland människor valde jag att även analysera platserna utifrån antropologiska perspektiv med hjälp av Harveys och Lows teorier. Litteraturen och de texterna och reklamen räcker inte ibland för att förstå om en plats verkligen är hållbar samt gynnar interaktion mellan människor. För att kunna besvara frågorna valdes därför att göra analys av platserna utifrån litteraturen som finns samt använda olika teoretiska begrepp och koncepter för att analysera om platserna verkligen har ambition att gynna social interaktion.

Gehls koncepter om skala, färg, rum mellan husen och människors hälsa är viktiga aspekter och som idag involveras inom planeringen och Oldenburgs teorier om den tredje platsen och icke diskursiv symbolik ligger i grund för spontana möten mellan människor. Trots att flera länder som Danmark och Sverige har tillämpat Gehls och Oldenburgs teorier i sina projekt av offentliga rum så råder det fortfarande problem med integration i mångkulturella samhällen såsom Danmark och Sverige. Vid analys av litteraturen visades det att Superkilen och Sergels torg har en hel del punkter som har potential att gynna social interaktion men också har en hel del nackdelar som inte gynnar interaktion på dessa två platser. De teoretiska begreppen som användes för att analysera potentialen är spontana möten, skydd mot kriminalitet, att kunna göra aktiviteter, sevärdheter, ekonomiska klyftor, social konstruktion och social produktion.

Vid analys av potential med hjälp av de teoretiska begreppen och deras koppling till litteraturen om Superkilen och Sergels torg blev resultatet att Superkilen saknar hållbarhet eftersom materialen slets och en del träd som inte passade till platsen vilket får platsen att tappa sina estetiska värden ganska fort och behöver renovering väldigt ofta. Superkilen enligt reklam och de flesta litteraturen verkar vara en väldigt positiv projekt som vill skapa gemenskap och stärka interaktion mellan människor med olika bakgrund men analysen av potential med hjälp av de teoretiska begreppen ekonomiska klyftor, social konstruktion och social produktion som Low och Harvey lyfter fram, så visade det sig att vissa grupper känner sig exkluderade då de blev missnöjda med val av element som borde representera sina länder eftersom de hade sina egna uppfattningar som inte stämde med de elementen som finns på Superkilen. Detta väcker tankar kring etiken på platsen som verkar ha fallit bort eftersom människor inte fått rösta fram element som representerar deras länder och kulturer, utan istället har andra valt åt dem

vilket skapat missnöje. Sen så blev bostäderna i närheten dyrare vilket skapade ekonomiska klyftor i området. Sergels torg är en plats som är mycket äldre än Superkilen och som har genomgått flera renoveringar. Sergels torg strävar också efter interaktion mellan människor eftersom det anses som en knutpunkt där tusentals människor passerar vilket höjer chansen för spontana möten. Den är inte lika färgglad som Superkilen och inte full av aktiviteter där barn och familjer finns men det är ändå en attraktiv plats på grund av sin unika karaktär med en nedsänkt platta och en upphöjd mark där en fontän finns som skapar en positiv sevärdhet. Trots att det finns mindre att se och göra här jämfört med Superkilen så är Sergels torg en plats som kan gynna social interaktion eftersom människor kommer till Sergels torg för demonstrationer, konstutställningar och för att få sin röst hörd vilket förstärker platsens etik. Marken och materialen är mer hållbara eftersom marken inte är belagt av färgade ytor utan av vit- och svart granit samt stenplattor vilket gör att arkitekturen i Sergels torg håller under längre perioder. Ökade poliser och vakter kan upplevas säkert och tryggt för några grupper men också otryggt av några som barn och hemlösa. Jag inser att trots att det är mindre att se och göra i Sergels torg så har den visat bättre resultat än Superkilen med att gynna social interaktion och för att förstärka min tanke tar jag trappan som exempel. Människor insåg att det finns brist på sittplatser och därför valde de att använda trappan som sittplats för att de vill vistas i Sergels torg. I Superkilen finns det massor av sittplatser men ändå är många ställen tomma.

Om vi tittar närmare på Gehls och Oldenburgs teorier så är de mer komplexa och enkla teorier som fördjupar sig om ämnet offentliga rum och hur viktiga de är samt hur de bör vara uppbyggda men dessa teorier räcker inte för att skapa ett inkluderande offentliga platser som verkligen får människor från olika kulturer att vilja vistas med andra från andra kulturer. Det är svårt att få människor att integreras med varandra bara genom att designa lättåtkomliga och tillgängliga offentliga platser med estetik och funktion eftersom människor har olika uppfattningar om landskap och konst. Estetik och funktion kan uppfattas på olika sätt och därför är det svårt att sätta ord på vad som är rätt och fel. Det behövs en djupare förståelse om människors användning av offentliga platser och varför användningen ser ut som den gör vilket Low dyker djupare i. Gehls och Oldenburgs teorier täcker inte alla aspekter inom planering av offentliga rum då sociala, kulturella skillnader och rättvisa inte tas upp lika mycket men det kompletterar Harvey med. Det finns mer att forska om inom ämnet social interaktion och hur offentliga platser ökar integrationen i ett mångkulturellt land.

När jag skulle analysera platserna enligt Low och Harvey fick jag svårigheter med att hitta tillräckligt med fakta om platserna. Om jag gör om arbetet kommer jag stödja mig på böcker från Harvey i stället för separata källor från nätet. Att

använda böcker direkt från teoretiker underlättar arbetet eftersom man får fullständiga och kompletta svar. En annan sak jag skulle ha gjort för att underlätta och öka analysens kvalite är att besöka platserna och fråga kommunerna för direkta svar. Detta skulle ha underlättat att analysera mer utifrån Harvey och Low.

6. Slutsats

Så villka teoretiska begrepp kan användas för att analysera potential för social interaktion i offentliga rum? Jo, de begreppen jag valt är spontana möten, skydd mot kriminalitet, aktiviteter, sevärdheter, social konstruktion, social produktion och kapitalism. Hur kommer den potential till uttryck i den litteratur som beskriver Sergels torg och Superkilen? Analysen visar att för att få fungerande offentliga miljöer som gynnar social interaktion så ska platsen kunna erbjuda spontana möten, aktiviteter att göra, skydd mot kriminalitet, sevärdheter samt en plats där människor inte blir uteslutna på grund av ekonomiska klyftor och kan bete sig och uttrycka sig utifrån sina upplevelser. Vid analys av Sergels torg och hur de teoretiska begreppen speglas på platsen utifrån litteraturen som finns så skapar väktare och poliser en slags hot för vissa grupper som barn och hemlösa. Privatisering blir också exkluderande för vissa andra eftersom privatägda verksamheter har sina egna regler och konkurrerar med andra. Platsen erbjuder allmänt spontana möten, sevärdheter och tillfälliga aktiviteter. Superkilen erbjuder aktiviteter, spontana möten och skydd mot kriminalitet och en del sevärdheter men träden och materialen är inte hållbara vilket sänker det estetiska värdet. Superkilen har skapat missnöje då vissa grupper tycker att vissa element inte alls representerar deras länder och känner att det är orättvist och därför inte använder platsen lika mycket som andra.

Sammanfattningsvis kan man säga att trots att en plats uppfyller vissa kriterier inom ett forskningsområde eller att några teoretiska begrepp speglas på platsen så kan det finnas andra faktorer som minskar interaktionen mellan människor som de kulturella, ekonomiska också studeras. Som slutsats har jag kommit fram till att det behövs vidare forskning inom ämnet social interaktion inom offentliga miljöer och de teoretiska begreppen som jag tagit upp från Gehl, Oldenburg, Low och Harvey är bara en del av svaret eftersom landskapsarkitekter stöttar på nya utmaningar genom tiderna som beror ekonomi, integration, nätverk, miljöproblem och etik.

Referenser

D. Bravo (2022) *Superkilen*

[Works - PublicSpace](#)

A.Jändel (2018) *Sergels torg*

[Mall för kandidat](#)

Upplev stockholm (2024) *Sergels torg*

[Sergels torg - Upplev Stockholm](#)

Svenska säkerhetsmarknaden (2018) *Polisen inför kamerabevakning på Sergels torg i Stockholm*

[Polisen inför kamerabevakning på Sergels torg i Stockholm | SecurityWorldMarket.com](#)

S. Klingberg och Z. Pyza,(2024). *Inkludering och exkludering i offentliga rum*

[FULLTEXT01.pdf](#)

Rethinking the future, (u.å) *6 Instances of evolution of public spaces throughout history of architecture*

[6 Instances of evolution of public spaces throughout history of architecture - RTF | Rethinking The Future](#)

Uppsala universitet (2015) *Europas storstäder blir alltmer klassegregerade*

[Europas storstäder blir alltmer klassegregerade - Uppsala universitet](#)

Regeringens proposition 2017/18:110

[Politik för gestaltad livsmiljö](#)

Anders (2024) *Urbanisering – fördelar och nackdelar*

[Urbanisering – fördelar och nackdelar](#)

Archdaily, 2012

Arkitekten (2020) *Jan Gehl sätter människan först i planeringen av staden*

[Jan Gehl sätter människan först i planeringen av staden – Arkitekten.se](#)

J. Gehl (2010) *Cities for people*

[Cities for People - Gehl, Jan;Rogers, Lord Richard;.pdf](#)

Ekonomifakta (2024) *Sysselsättningsgap inrikes och utrikes födda, internationellt*

[Sysselsättningsgap, inrikes och utrikes födda - internationellt](#)

SALA (u.å) Herrington S.

[Susan Herrington | SALA](#)

Nordicwelfare (2021) *Segregation i Sverige har ökat*

https://nordicwelfare.org/integration-norden/nyheter/segregationen-i-sverige-har-okat/?utm_source=chatgpt.com

The white review, (2012) *Intervi w with David Harvey*

[Interview with David Harvey - The White Review](#)

Stockholmstad (2024) *Platssamverkan i Klara och på Sergels torg*

[Platssamverkan i Klara och på Sergels torg - Stockholms stad](#)

Boverket (uå) *Socioekonomisk segregation*

[Segregationsbarometern – Ett digitalt verktyg från Boverket](#)

SCB (2024) *Utrikes födda i Sverige*

[Utrikes födda i Sverige](#)

R. Oldenburg (2008) *Project for public spaces*

[Ray Oldenburg](#)

R. Oldenburg, 1982

[The third place | Qualitative Sociology](#) . 265-284

Å. Dahlin (uå) *Staden där vi möts*

[staden-dar-vi-mots-arkitektur-och-kultur-i-det-offentliga-rummet-delrapport-fran-kommissionen-for-socialt-hallbart-sthlm.pdf](#)

M. Franzen (2000) *A weird politics of place, Sergels torg Stockholm (round one)*

[A Weird Politics of Place: Sergels Torg, Stockholm \(Round One\)](#)

N. Jensen (2016), *Thuismakers collectife* , *Superkilen*

[superkilen.pdf](#)

J. Daly (2019) *Superkilen: exploring the human–nonhuman relations of intercultural encounter*

[Superkilen: exploring the human–nonhuman relations of intercultural encounter: Journal of Urban Design: Vol 25 , No 1 - Get Access](#)

S. Low (2019) *Setha Low Athena Lecture* [Video]

[Setha Low Athena Lecture - YouTube](#) (2025-03-19)

Superflex (2012) *Superkilen*

[SUPERKILEN – SUPERFLEX](#)

Z. Fleming (2023) *Copenhagen's Superkilen: A Model for Culturally Diverse Public Spaces*

[Copenhagen's Superkilen: A Model for Culturally Diverse Public Spaces - The Urbanist](#)

Archdayli (2012) *Superkilen/Topotek 1 + Superflex*

[Superkilen / Topotek 1 + BIG Architects + Superflex | ArchDaily](#)

B. Bloom (2013) *SUPERKILEN:PARTICIPATORY PARK EXTREME*

[Microsoft Word - Superkilen_Brett_Bloom_sli-FINAL.docx](#)

S. Low (2000) *The politics of public space and culture, 1 upplagan, kap 6-Spatializing culture*

[dokumen.pub_on-the-plaza-the-politics-of-public-space-and-culture-9780292748262.pdf](#)

Länstyrelsen (2000) *Sergels Torg – ett planeringsunderlag*

[Sergels Torg - ett planeringsunderlag](#)

Uppsala universitet (2024) *Kulturanthropologi*
[Kulturanthropologi - Uppsala universitet](#)

Bildreferenser

Figur 1: Elgaard, H. (2020) Sergels torg [fotografi]

[Sergels torg och Kulturhuset, sept 2020 | Openverse](#) (CC BY-SA 4.0) [2025-02-19]

Figur 2: Shaul, L. (2022) Svarta torget under kvällstid i Superkilen, Köpenhamn [fotografi]

[File:2 Superkilen Park.jpg - Wikimedia Commons](#) (CC BY-SA 4.0) [2025-02-19]

Figur 3: Murayama, N. (2015) Bilden visar röda torget, Superkilen [fotografi]

[Superkilen park, Nørrebro, Copenhagen - Superflex with Bja... | Flickr](#) (CC BY 2.0) [2025-02-24]

Figur 4: Romero, F. (2016) Bilden visar en del av den Gröna parken i

Superkilen [fotografi] [København - Superkilen | Nørrebro | Nørrebroleden](#)
[Superkilen... | Flickr](#) (CC BY 2.0) [2025-02-24]

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU kan publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver i sådana fall godkänna publiceringen. I samband med att du godkänner publicering kommer SLU även att behandla dina personuppgifter (namn) för att göra arbetet sökbart på internet. Du kan närsomhelst återkalla ditt godkännande genom att kontakta biblioteket.

Även om du väljer att inte publicera arbetet eller återkallar ditt godkännande så kommer det arkiveras digitalt enligt arkivlagstiftningen.

Du hittar länkar till SLU:s publiceringsavtal och SLU:s behandling av personuppgifter och dina rättigheter på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>

☒ JA, jag, Budoor Alsaberi har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.